

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งศึกษาทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อประสบการณ์การเรียนด้านประชาธิปไตย ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

การศึกษา เอกสาร

การศึกษาเอกสารนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยและการอภิปรายผล โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร วารสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถามโดยศึกษาและรวบรวมสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ รวมทั้ง เอกสารที่ได้จากการสัมมนาหรือการบรรยาย

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งพิจารณาจากผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองว่า เป็นหรือเคย เป็นนักการเมืองและผู้ที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 3 ปี ในสถาบันอุดมศึกษาไทย คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครองหรือสอนสาขาวิชาการปกครอง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์
รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ โปธิแทน
รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. อาจารย์ ดร.พีรพันธ์ พาลุสุข
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดยโสธร, รอง เลขาธิการฝ่ายกฎหมายพรรค เอกภาพ
รองประธานกรรมการต่างประเทศสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าภาควิชา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โภศล ไรจนพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เป็นผู้เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญทางการ เมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ท่านอื่นซึ่งมีคุณสมบัติตาม เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ท่านละ 10 ชื่อ แล้วนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการ เสนอชื่อมาจัดเรียงลำดับจากผู้ที่ได้รับการ เสนอชื่อด้วยความถี่มากไปหาน้อยตามลำดับ เลือกรายชื่อผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความถี่มาก จำนวน 30 ท่าน เป็นตัวอย่างประชากร ปรากฏว่ามีผู้เชี่ยวชาญที่สมัครใจตอบแบบสอบถาม จำนวน 22 ท่าน ซึ่งสามารถจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกผู้เชี่ยวชาญตามหน่วยงานที่สังกัด (ขณะ เก็บข้อมูล)

หน่วยงานที่สังกัด	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	8
2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	3
3. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	5
4. กระทรวง เกษตรและสหกรณ์	1
5. กระทรวงมหาดไทย	1
6. ทำเนียบรัฐบาล	1
7. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	1
8. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	1
9. รัฐสภา	1

จากการศึกษาจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยตาม เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) นั้น โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan) พบว่า ควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป เนื่องจากอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (error) จะมีน้อยมากและจะเริ่มมีค่าคงที่ (ดังตารางที่ 2) ซึ่งจะทำให้งานวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 22 ท่านนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม รายชื่อผู้เชี่ยวชาญนี้ได้แนบส่งไว้ในภาคผนวก

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 - 5	1.20 - 0.70	0.50
5 - 9	0.70 - 0.58	0.12
9 - 13	0.58 - 0.54	0.04
13 - 17	0.54 - 0.50	0.04
17 - 21	0.50 - 0.48	0.02
21 - 25	0.48 - 0.46	0.02
25 - 29	0.46 - 0.44	0.02

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมทรศนะของผู้เชี่ยวชาญทางการ เมืองการปกครองนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามปลาย เปิดและชุดของแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน ตาม เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ เดลฟาย

1. แบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดต่าง ๆ จากเอกสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เพื่อ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดประเด็นที่จะสร้างแบบสอบถามปลาย เปิด ซึ่งมีขอบเขตหรือ กรอบ (Frame) ในการถามดังนี้

- 1.1 การ เมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ในพุทธศักราช 2542
- 1.2 บุคลิกภาพของคนไทยที่จะส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ในพุทธศักราช 2542
- 1.3 แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542
- 1.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้นักเรียน ในพุทธศักราช 2542
- 1.5 เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยที่ควรจัดให้แก่ นักเรียนในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้เป็นนักรัฐศาสตร์ เป็นผู้สนใจและเป็นผู้มีประสบการณ์ทางภาคร เมืองการปกครองและการวิจัยอนาคตตามเทคนิคเดลฟาย เพื่อพิจารณาเนื้อหาในแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน อาจารย์ประจำภาควิชา
การปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร.พีรพันธ์ พาลุสุข หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต รองเลขาธิการฝ่ายกฎหมายพรรคเอกภาพ และรองประธาน
กรรมการต่างประเทศสภาผู้แทนราษฎร

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งสิ้น 6 ข้อ

2. แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบแรกทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 จำนวน 111 ข้อ ซึ่งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกความคิดเห็นมีความสำคัญเท่ากันหมดและไม่ถูกคัดทิ้งไป โดยนำความคิดเห็นเหล่านี้มาจำแนกและจัดกลุ่ม รวบรวม เนื้อความที่ใกล้เคียงกันไว้ในข้อเดียวกัน เพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน แต่ละช่วงคะแนนมีความหมายดังนี้

- 1 สำหรับข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือควรจะทำน้อยที่สุด
- 2 สำหรับข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือควรจะทำน้อย
- 3 สำหรับข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือควรจะทำปานกลาง
- 4 สำหรับข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือควรจะทำมาก
- 5 สำหรับข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นหรือควรจะทำมากที่สุด

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จ จึงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบโดยภาวให้น้ำหนักมากน้อยตามความสำคัญของข้อคำถามแต่ละข้อ

3. แบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นรายชื่อ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 จำนวน 87 ข้อ โดยใช้ข้อความเดิมแต่เพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ ตอบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทบทวนคำตอบของคนที่เคยตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 ในแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะทราบว่าตนมีทัศนคติแตกต่างหรือไม่แตกต่าง จากทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดเพียงไร และจะได้พิจารณาว่าตนเห็นด้วยกับความสอดคล้องของทัศนคติผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเดิมที่อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์นั้น และหากเห็นด้วยก็ต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบของข้อความใดก็สามารถเลือกลงน้ำหนักในช่องที่ต้องการได้ใหม่ตามความคิดเห็นของตน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 3 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกข้อความที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของข้อความไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่าทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงนำข้อความที่สอดคล้องกันมาสรุปเป็นทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการ เมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคือประสบการณ์การเรียนด้านประชาธิปไตย ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัย เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการให้ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านที่มีต่องานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในวันที่ 28 สิงหาคม 2532 จำนวน 22 ชุด และรวบรวมกลับได้ทั้งสิ้นจำนวน 22 ชุด ในวันที่ 11 ตุลาคม 2532

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลาย เปิดมาสร้าง เป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดมาจำแนก เป็นข้อคำถาม จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ เริ่มส่งแบบสอบถามวันที่ 15 พฤศจิกายน 2532 จำนวน 22 ชุด ได้รับคืนจำนวน 22 ชุด ในวันที่ 25 ธันวาคม 2532

3. เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 แล้ว นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายชื่อแล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญในวันที่ 8 มกราคม 2533 และรวบรวมแบบสอบถามได้คืนจำนวน 22 ชุด ในวันที่ 24 มกราคม 2533

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อพิจารณาเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความ เห็นสอดคล้องกันมาสรุป เป็นผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลาย เปิด ผู้วิจัยนำข้อมูลนั้นมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ จำแนกเป็นรายชื่อ ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 นั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ ดังนี้

4.1 การหาค่ามัธยฐาน (Median) ทาจากสูตร

$$\text{Median} = Lo + i \left[\frac{\frac{N}{2} - f_1}{f_2} \right]$$

เมื่อ Median	คือ	มัธยฐาน
Lo	คือ	ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน
N	คือ	จำนวนความถี่ทั้งหมด
i	คือ	อันตรภาคชั้น
f ₁	คือ	ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงคะแนนที่เป็นขีดจำกัดบนของคะแนนในชั้นก่อนชั้นที่มีมัธยฐาน
f ₂	คือ	ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน

การแปลความหมายของค่ามัธยฐาน เป็นดังนี้

- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมากที่สุด
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมาก
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นปานกลาง
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นน้อย
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.49 ลงไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นน้อยที่สุด

4.2 การหาค่าฐานนิยม (Mode) หาได้โดยการคำนวณจากสูตร

$$Mo = 3 Mdn - 2 M$$

เมื่อ Mo = ฐานนิยม

Mdn = มัธยฐาน

M = มัชฌิม เลขคณิต

การแปลความ ถ้าค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน

4.3 การหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) คือค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 โดยคำนวณจากสูตรดังนี้

$$Q_1 = Lo + i \left[\frac{\frac{N}{4} - f_1}{f_2} \right]$$

$$Q_3 = Lo + i \left[\frac{\frac{3N}{4} - f_1}{f_2} \right]$$

เมื่อ Q_1	คือ	ควอไทล์ที่ 1
Q_3	คือ	ควอไทล์ที่ 3
L_o	คือ	ขีดจำกัดล่างของชั้นที่มีคะแนน \geq ค่าแห่งที่มีควอไทล์
f	คือ	อันตรภาคชั้น
N	คือ	ความถี่สะสมทั้งหมด
f_1	คือ	ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงชั้นที่มาก่อนชั้นที่มีคะแนน \geq ค่าแห่งที่มีควอไทล์
f_2	คือ	ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีคะแนน \geq ค่าแห่งที่มีควอไทล์

การแปลความหมาย ถ้าข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

ผู้วิจัย นำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านมัธยฐาน ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ มาสรุป เป็นพรรณนาของ ผู้เชี่ยวชาญทางการ เมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อประสบการณ์การ เรียนด้าน ประชาธิปไตย ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2542